

Izazovi socio-emocionalnog razvoja djece u 21. stoljeću

Rukavina, Marinela

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:381523>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

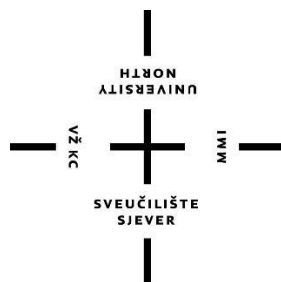
Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-29**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**Sveučilište
Sjever**

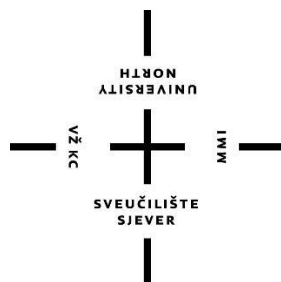
Izazovi socio-emocionalnog razvoja djece u 21. stoljeću

Završni rad br.

Rukavina Marinela, 4458/336

Varaždin, siječanj 2023. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za Sestrinstvo

Završni rad br.

Izazovi socio-emocionalnog razvoja djece u 21. stoljeću

Student

Rukavina Marinela, 4458/336

Mentor

doc. dr. sc. Ivana Živoder

Varaždin, siječanj 2023. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za sestrištvo		
STUDIJSKI PROGRAM	prediplomski stručni studij Sestrištva		
PREDAVAČICA	Marinela Rukavina	IDENTIFIKACIJSKI BROJ	4458/336
DATA	06.01.2023.	NAZIV	Zdravstvena njega majke i novorođenčeta
NASLOV RADA	Izazovi socio-emocionalnog razvoja djece u 21. stoljeću		
NASLOV RADA NA STRANCI	Challenges of socio-emotional development of children in the 21st century		
PREDAVAČ	dr.sc. Ivana Živoder	STANJE	docent
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. Andreja Bogdan, v.pred., predsjednik		
	2. doc.dr.sc. Ivana Živoder, mentor		
	3. Marija Križaj, pred., član		
	4. Ivana Harak, pred., zamjenski član		
	5. _____		

Zadatak završnog rada

BR. 1636/SS/2023

OPIS
Socio-emocionalni razvoj uključuje razvoj djetetovih sposobnosti da razumije samoga sebe, kontroline i mijenja vlastite emocije te gradi odnose s drugima. Socio-emocionalni razvoj započinje već rođenjem djeteta. Podrazumijeva kontinuirano učenje i upravljanje osobnim emocijama i potrebama te emocijama drugih osoba u socijalnom kontekstu. Kako bi dijete imalo kvalitetan razvoj i sam proces odrastanja, važnu ulogu od rođenja imaju osobe koje se nalaze u djetetovom okruženju, a stvaranje bliskih i sigurnih veza s roditeljima tijekom ranog djetinjstva može potaknuti razvoj socijalnih i emocionalnih vještina. Tijekom izrade završnog rada provest će se istraživanje s ciljem dobivanja informacija o poznavanju i stečevima roditelja o socio-emocionalnom razvoju djece i izazovima današnjeg roditeljstva tijekom djetetovog odrastanja.

IZDATIJE SUČIN

11.01.2023.

[Signature]

Sažetak

Socio-emocionalni razvoj započinje rođenjem djeteta, a podrazumijeva uspješno i kontinuirano upravljanje svojim emocijama i potrebama te emocijama drugih osoba u socijalnom kontekstu. Kako bi dijete imalo kvalitetan rast i razvoj, važnu ulogu od rođenja ima obitelj, zatim odgajatelji, učitelji, prijatelji, vršnjaci i općenito osobe koje se nalaze u djetetovom okruženju i imaju utjecaj na njega. Unatoč nastojanju roditelja u otklanjanju štetnih čimbenika koji mogu utjecati na dijete, prisutni su određeni izazovi koje sa sobom nosi 21. stoljeće. U današnje vrijeme, djeca se kontinuirano susreću s naprednom tehnologijom koja im olakšava svakodnevne aktivnosti u svim aspektima njihovih života, ali na određeni način otežava socio-emocionalni razvoj na način da omogućuje djeci na jednostavan način pronaći odgovarajuća rješenja, bez samostalnog truda. Upravo takav olakšan i brz pristup raznim informacijama ne zahtjeva samostalno promišljanje te pokušaj snalaženja u određenim situacijama i problemima. Isto tako, moderna tehnologija, a samim time i mogućnost stjecanja novih poznanstava i trendova, nosi sa sobom i određene opasnosti, kao što je nasilje. U novije vrijeme, sve češće su i jedno-roditeljske obitelji koje također na određeni način mogu utjecati pozitivno i negativno na sam razvoj djeteta zbog manjka vremena jednog roditelja, prezaposlenosti i nemogućnosti posvećivanja vremena djetetu koje mu je potrebno za učenje, usvajanje novih vještina, igru i slično. Za vrijeme školovanja djeteta, vrlo važnu ulogu imaju učitelji, roditelji te djetetovi vršnjaci, kao i sam odnos roditelja i učitelja, odnos vršnjaka s djetetom, a ponajviše rad roditelja s djetetom kod kuće, kako bi se razvoj mogao dalje kvalitetno razvijati. Tijekom izrade rada provedeno je istraživanje s ciljem ispitivanja znanja i stajališta roditelja o socio-emocionalnom razvoju djece, njihova mišljenja o izazovima i utjecajima na razvoj djece. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 105 sudionika od kojih 77 žena (73,3%) i 28 muškaraca (26,7%). Rezultati su pokazali kako je 70 sudionika (67%) dobro upućeno u to što je socio-emocionalni razvoj, kada započinje i tko ima najveći utjecaj na ovaj razvoj. Iz rezultata je uočeno da su sudionici svjesni izazova socio-emocionalnog razvoja koje sa sobom nosi 21. stoljeće te bez obzira na njihovo dobro znanje o ovoj temi, 99 sudionika (96,1%) smatra da je roditeljima potrebna dodatna edukacija o socio-emocionalnom razvoju.

Ključne riječi: socio-emocionalni razvoj, djeca, odgoj, istraživanje

Summary

Socio-emotional development begins with the birth of a child and implies successful and continuous management of one's emotions and needs, as well as the emotions of other people, in a social context. In order for a child to successfully develop and grow up, parents play an important role from birth, followed by pre-school educators, teachers, friends, peers and generally people who are a part of a child's environment and have an influence on him. Despite the parents' best efforts and the elimination of harmful factors that can affect the child, there are certain challenges that come with growing up in the 21st century. Nowadays, a growing number of children interact with advanced technology that facilitates their daily activities in all aspects of their lives, thus hindering their socio-emotional development as it is enabling them to find solutions in a simple, non-independent way. Precisely such easy and quick access to information does not require independent thinking and does not let children navigate certain situations and problems by themselves. Moreover, modern technology, and in turn the possibility of making new acquaintances and increased exposure to trends, also carries with it certain dangers such as violence. In recent times, single-parent families are becoming more common and accepted, which can have both a positive and a negative impact on the child's development. During a child's education, a very important role is played by teachers, parents and the child's peers, as well as relationships between parents and teachers, peers and the child, and above all, the parental upbringing which facilitates quality development at school. Research was conducted with the aim of examining parents' knowledge and understanding of their children's socio-emotional development, as well as their opinions on challenges and influences which affect children's development. A total of 105 respondents participated in the research, of whom 77 were women (73,3%) and 28 were men (26,7%). The results showed that the vast majority of respondents are well versed in what socio-emotional development is, when it starts and who has the greatest influence on such development. It can be said that the respondents are aware of the challenges of socio-emotional development that the 21st century has brought, and regardless of their good knowledge of this topic, most of the respondents (96,1%) believe that parents need additional education on socio-emotional development.

Keywords: socio-emotional development, children, upbringing, research

Popis korištenih kratica

NPR Na primjer

SZO Svjetska zdravstvena organizacija

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Utjecaj trudnoće i postporođajnog razdoblja na socio-emocionalni razvoj djece	4
3. Utjecaj roditelja na socio-emocionalni razvoj djece	6
3.1. Jedno-roditeljska obitelj	7
3.2. Rastavljeni roditelji/roditelj samac	7
3.3. Utjecaj istospolnih roditelja.....	8
3.4. Utjecaj mentalnog zdravlja roditelja na dijete	8
3.5. Prezaštitnički odnos roditelja prema djeci.....	9
4. Utjecaj učitelja i škole na socio-emocionalni razvoj djeteta.....	11
4.1. Odnos roditelja i učitelja u socio-emocionalnom razvoju djece.....	11
4.2. Važnost igre za socio-emocionalni razvoj.....	12
5. Utjecaj moderne tehnologije na socio-emocionalni razvoj.....	13
6. Istraživački dio rada	14
6.1. Cilj istraživanja.....	14
6.2. Sudionici i metodologija.....	14
6.3. Rezultati.....	14
7. Rasprava.....	28
8. Zaključak.....	30
9. Literatura	32
Popisgrafikona	35
Prilog	36

1. Uvod

Socio-emocionalni razvoj uključuje djetetovu sposobnost da razumije samoga sebe, da kontrolira i mijenja vlastite emocije te da gradi odnose s drugima. Započinje povezivanjem roditelja s djetetom. Njihova povezanost omogućuje majci da na vrijeme odgovori na djetetove potrebe i umiri svoje dijete, a za dijete znači sigurnost i povezanost prema svojim roditeljima. Prema američkom psihologu, Eriku H. Erikson-u, osnovno povjerenje je ujedno i prva faza psihosocijalnog razvoja djeteta koje se razvija tijekom prve godine života[1]. Socio-emocionalni razvoj podrazumijeva dva važna koncepta razvoja uključujući osobni razvoj ili temperament i odnos s drugima ili privrženost [2]. Temperament je urođena osobina koja definira djetetov pristup svijetu i njegovu interakciju s okolinom. Može se definirati kao djetetov "stil" ili "osobnost", a on je svojstven djetetu, utječe na ponašanje djeteta i interakciju s drugima. Čak i prije nego što počnu govoriti, djeca uče komunicirati putem emocija. Neverbalni dijelovi desnog mozga obrađuju i tumače podražaje iz okoline koji proizvode emocionalni odgovor i razvijaju sustav za regulaciju emocija i stresa. Privrženost se smatra ključnim događajem u emocionalnom razvoju djeteta. Privrženost postavlja temelje djetetove sigurnosti, razvija samopoštovanje i gradi vještine emocionalne regulacije i samokontrole [3]. Proksimalni izvori kao što su obitelj, zajednica, vršnjaci, škola, okruženje i učitelji utječu na dobrobit djece. Jedan od bitnih elemenata koji potiče pozitivan razvoj djece i adolescenata su zdravi i stabilni međuljudski odnosi, posebno odnos djeteta s roditeljem ili njegovateljem jer su to trajni odnosi koji su ključni za djetetov razvoj.

Što podrazumijeva dobro roditeljstvo ili pozitivan odnos roditelj-dijete može se razlikovati ovisno o kulturi i društvenim normama, ali u konačnici uključuje slušanje, povjerenje i poštovanje, pružanje podrške, zaštite te naklonosti [4]. Stvaranje bliskih i sigurnih veza s roditeljima tijekom ranog djetinjstva može potaknuti razvoj socijalnih i emocionalnih vještina kao što su samoregulacija, autonomija i kooperativnost, samo-učinkovitosti i vlastite vrijednosti. Također stabilna emocionalna podrška i odnos s roditeljima može djelovati kao zaštitni ili kompenzacijski čimbenik tijekom životnih poteškoća kao što su kronični stres, izloženost zlostavljanju, anksioznost i depresija [5]. Nekoliko čimbenika rizika unutar obitelji i životnog okruženja mogu biti štetni za emocionalno stanje, dobrobit i mentalno zdravlje djece. Čimbenici mogu uključivati siromaštvo, druga financijska ograničenja, socijalna ograničenja, isključenost, uporabu droga, zlostavljanje, maltretiranje, obiteljsku povijest

mentalnih poremećaja, obiteljsku disfunkcionalnost, bol zbog razvoda ili drugih tragičnih životnih događaja te mnogih drugih izazova socio-emocionalnog razvoja u 21. stoljeću.

Životi suvremene djece očito su se poboljšali, zahvaljujući boljoj javnoj sigurnosti i podršci fizičkom i mentalnom zdravlju. Mnoga djeca imaju pristup neograničenim mogućnostima koje digitalni svijet pruža prije nego što počnu hodati ili govoriti, a sveprisutna priroda digitalnog svijeta donosi nove rizike, poput internetskog zlostavljanja, koji prate djecu iz školskog dvorišta u njihove domove. Isto tako djeca 21. stoljeća prijavljuju sve više stresa i tjeskobe. Razlog tomu su između ostalog i njihovi prezaštitnički nastrojeni roditelji, koji u prevelikoj mjeri pokušavaju zaštititi svoju djecu od potencijalne štete na svaki mogući način. Na emocionalnoj razini, djeca prijavljuju više stresa i tjeskobe, uključujući povećana očekivanja i pritisak da se istaknu u sve konkurentnijem obrazovnom okruženju. Na fizičkoj razini, djeca sve manje spavaju, a pretilost djece raste diljem svijeta, donoseći sa sobom niz potencijalnih fizičkih, društvenih i psiholoških izazova. Jedan od razloga tomu je što djeca sve manje vremena provode u aktivnostima poput trčanja i igranja na otvorenom u korist vremena ispred računala [6]. Tehnologije koje pomažu roditeljima da ostanu povezani sa svojom djecom također otežavaju praćenje ponašanja djece nakon što imaju vlastite uređaje. Pojam “djeca 21. stoljeća” evocira slike radikalne promjene, odstupanja od prethodnog načina postojanja. Novo stoljeće donosi beskrajne mogućnosti, a potencijalno i beskrajne rizike. Ipak, iako su se životi moderne djece promijenili na mnogo načina, mnoge od tih promjena su u tijeku već neko vrijeme. Digitalne tehnologije s kojima se djeca susreću sve više u današnje vrijeme zasigurno su nove (ili barem stare samo nekoliko desetljeća), ali je oduvijek postojala tjeskoba povezana s tehnološkim promjenama. Prva desetljeća 21. stoljeća sjecište su brzih tehnoloških promjena. Međutim, samo zato što smo u novom stoljeću, ne znači da smo započeli s praznim listom. Iako postoji potreba za razumijevanjem što se stvarno promijenilo u životima djece, jednako je važno razumjeti što se nije promijenilo. Na primjer, stope samoubojstava smanjile su se između 1990. i 2015. za osobe od 15 do 19 godina, uz neke značajne iznimke (npr. Koreja, Meksiko i Novi Zeland), razine vršnjačkog nasilja i somatskih tegoba (npr. glavobolja, bol u trbuhu, osjećaj vrtoglavice) ostale su nepromijenjene, postoje veće stope depresije i anksioznosti, a niže prijavljeno zadovoljstvo životom [7].

Socijalizacija i odnosi imaju značajan utjecaj na nečiji život i dobrobit. Obitelji igraju veliku ulogu u kognitivnim, razvojnim, obrazovnim, radnim i zdravstvenim ishodima djece, osobito u najmlađoj dobi. Osim obitelji, vršnjaci imaju važnu ulogu u socijalnom i emocionalnom razvoju, osobito od srednjeg djetinjstva do adolescencije. Izvan obiteljskog okruženja, način

na koji pojedinci stvaraju odnose sa svojim prijateljima i vršnjacima također se promijenio posljednjih godina. Sve veća raznolikost u našim društvima znači da je veća vjerojatnost da će se djeca i adolescenti susresti i komunicirati s vršnjacima i učiteljima iz različitih kulturnih sredina, etničkih pripadnosti i seksualnih orijentacija. Osim toga, društvena interakcija značajno se promijenila s povećanom upotrebom digitalnih tehnologija, osobito za adolescente kao česte korisnike tekstualnih poruka, izravnih poruka i društvenih mreža. Obitelj i prijatelji presudni su u oblikovanju vještina i mogu utjecati na kasnije ishode. Dob i životna faza su važni kada se razmatra uloga roditelja i vršnjaka u životu djeteta; u ranom djetinjstvu prisutna je jaka privrženost roditelj-dijete, povezana je s pozitivnim fizičkim, društvenim i emocionalnim razvojem. U srednjem djetinjstvu, vršnjaci su sve važniji, a obitelj je i dalje središnja, dok su u adolescenciji vršnjaci ključni, ali je obitelj i dalje važna [8].

Važno je podignuti svijest i rano potražiti pomoć za probleme mentalnog zdravlja, osobito za djecu i adolescente, jer se ti problemi često ponavljaju i imaju trajne negativne posljedice na zadovoljstvo životom, obrazovanje i rezultate na tržištu rada. Također je važno pokušati poboljšati socio-emocionalni razvoj djece od samog rođenja, svijest i znanje roditelja o samom emocionalnom razvoju, njihovoj ulozi u njemu, te mogućim rizicima i izazovima 21. stoljeća koji bi mogli utjecati na razvoj djece.

2. Utjecaj trudnoće i postporođajnog razdoblja na socio-emocionalni razvoj djece

Trudnoća i rano postporođajno razdoblje općenito se shvaćaju kao kritično razdoblje za djetetov emocionalni razvoj i najraniji utjecaj na oblikovanje društvene interakcije. Mnogi dokazi upućuju na to da mentalno zdravlje majke tijekom trudnoće utječe na razvoj fetusa kroz epigenetske, vaskularne, prehrambene i endokrine promjene, isto tako upućuju na to da se te promjene mogu pojaviti u kombinaciji s postnatalnim utjecajima okoline i mogu utjecati na naslijeđeni genetski rizik. Simptomi majčinog emocionalnog stresa (uključujući simptome depresije i anksioznosti) su pojačani tijekom i nakon trudnoće, osobito kod žena s već postojećom osjetljivošću na poremećaje raspoloženja [9]. Mogući razlozi za povećanje majčine depresije i simptoma tjeskobe tijekom i nakon trudnoće složeni su i mogu uključivati povećane fizičke zahtjeve trudnoće te velike fizičke i emocionalne prilagodbe života povezane s trudnoćom, porođajem i redefiniranjem obiteljske zajednice. Ovi simptomi mogu biti češći u prvom i posljednjem tromjesečju trudnoće, budući da se majka najprije prilagođava fizičkim, emocionalnim i hormonalnim promjenama povezanim s trudnoćom, a kako se porođaj približava doživljava tjeskobu zbog razdoblja porođaja i povećane fizičke nelagode. Osim toga, može postojati niz psihosocijalnih čimbenika koji mogu utjecati na mentalno zdravlje majki tijekom ovog razdoblja. Konkretno, partnerska napetost, povijest problema s mentalnim zdravljem, niska društvena podrška, nisko samopoštovanje i veći stres na poslu identificirani su kao čimbenici rizika za prenatalnu anksioznost [10]. Slično tome, niska socijalna podrška, nedavno nasilje od strane intimnog partnera i neplanirana trudnoća povezani su s povećanim simptomima depresije kod majke tijekom trudnoće [11]. Roditeljske prakse koje se potencijalno mijenjaju depresijom uključuju dojenje, prehranu i prehranu djece i adolescenata, utjecaje na razvoj ranih obrazaca spavanja i smanjenu sposobnost pružanja stimulativnih i obogaćujućih iskustava [12]. S obzirom na prošlo stoljeće, može se reći da su majke ranije bile manje educirane o socio-emocionalnom razvoju djece s obzirom na izvore koji su im bili dostupni i proširenost te teme kako bi se informirale, što ne znači da depresija, anksioznost i stres u trudnoći nisu postojale te da se njihovo mentalno stanje nije odrazilo na socio-emocionalni razvoj djece, već se nisu istraživale u tolikoj mjeri i nije bilo toliko stručne podrške za majke s takvim problemom. U današnje vrijeme je često smanjen standard života, što dodatno dovodi do neželjenih simptoma kod majki za vrijeme trudnoće; javlja se tjeskoba povezana sa brigom za budući život djeteta, rješavanje stambenog pitanja, školovanja djeteta,

samog poroda, zdravlja, prehrane i financijskih poteškoća, a posebno je izraženo kod neželjenih odnosno neplaniranih trudnoća. Međutim u današnje „moderno“ doba, majkama je na raspolaganju puno više izvora gdje bi se mogle informirati i potražiti pomoć, od internetskih izvora, grupa za potporu u virtualnom svijetu pa sve do psihologa, psihijatara, patronažne sestre, liječnika, bračnih savjetnika, grupa za potporu majkama, grupe za dojenje i mnogih drugih koji su na raspolaganju majkama od samog začeca i poroda do odrastanja njihovog djeteta.

3. Utjecaj roditelja na socio-emocionalni razvoj djece

Počecima 21. stoljeća i sve većim razvojem i utjecajem modernih tehnologija, roditeljima je pružena veća mogućnost za edukacijom i usvajanjem znanja i vještina iz područja mentalnog zdravlja, emocionalnog i fizičkog razvoja djece, pripreme za roditeljstvo te samog odgoja što se moglo odraziti pozitivno, ali i velikim dijelom negativno na socio-emocionalni razvoj djece. Pozitivne strane veće informiranosti i proširenih znanja i vještina dovele su do boljeg socijalnog i emocionalnog razvoja djece, boljeg mentalnog zdravlja, ali i fizičkog zdravlja roditelja i djece. Također se pozitivno odrazilo na odgoj djece, kako na obrazovanje, poticanje na daljnje školovanje i težnjom za uspjehom, tako i na sam proces odrastanja u pozitivnom i zdravom okruženju. Žene sve više teže očuvanju svojeg zdravlja prije planiranja trudnoće kako ne bi ugrozile na bilo koji način zdravlje svojeg djeteta. S druge strane, negativno se odrazilo na način da su roditelji previše zaštitnički nastrojeni s obzirom na količinu informacija koja im je dostupna, kako pozitivnih tako i negativnih rizika koji mogu biti opasni po njihovo dijete. Također, sve više su zastupljeni prekidi bračnih odnosa koji mogu negativno utjecati na emocionalni razvoj djeteta; novo doba te promjena životnog standarda dovela je do toga da su roditelji primorani veliku većinu svog slobodnog vremena provoditi na poslu, kako bi omogućili kvalitetan život svojoj djeci. Ranije je bilo uobičajeno da jedan roditelj (obično muškarac) radi, a žena vodi brigu o djeci, međutim u današnje vrijeme je uobičajeno da oba roditelja rade i donose prihode. Takav užurban i stresan način života doprinosi sve većem nezadovoljstvu osobnim životom, stresu, dovodi do sindroma izgaranja, prekomjernog umora i nemogućnosti posvećivanja vremena obitelji te radom i učenjem s djecom koje je osobito važno u prvih nekoliko godina života. Isto tako, na kvalitetu dječjih odnosa s vršnjacima utječe roditeljstvo koje doživljavaju, a utjecaj na to imaju prethodnici relevantnih roditeljskih ponašanja i spoznaja odnosno bihevioralni, emocionalni i kognitivni "paketi" koje odrasli unose u roditeljsku ulogu. Povijest roditelja, bračni odnosi, društvene mreže, radna iskustva, njihovi odnosi s roditeljima i vršnjacima (u sadašnjosti i djetinjstvu) utječu na roditeljstvo i posljedično na razvoj djeteta [13]. Od druge polovine 20. stoljeća dogodile su se dramatične promjene u strukturi obitelji, tako da je tradicionalna nuklearna obitelj koju vodi heteroseksualni bračni par sada u manjini. Brojni čimbenici pridonijeli su raznolikosti obiteljskih oblika u kojima se danas odgajaju djeca; sve veći broj žena zaposlenih izvan kuće, poboljšane mogućnosti obrazovanja i karijere žena, uvođenje kontracepcijskih pilula, porast pokreta za oslobođenje žena i homoseksualaca, veća uključenost očeva u svakodnevni život njihove djece, i pojava potpomognutih reproduktivnih

tehnologija samo su neki od čimbenika koji su povećali složenost suvremenog obiteljskog života. Kao rezultat toga, sve veći broj djece odgajaju roditelji koji žive u izvanbračnoj zajednici, a ne u braku, samohrani roditelji, očuh i istospolni roditelji, pri čemu mnoga djeca ulaze i izlaze iz različitih obiteljskih struktura tijekom odrastanja. Što je još neobičnije, sada je moguće da dijete ima do pet "roditelja" umjesto uobičajena dva; oni mogu uključivati donora jajne stanice, donora sperme, surogat majku koja nosi trudnoću, i dva društvena roditelja koje dijete zna kao mamu i tatu, ili samo majke ili samo očeve u homoseksualnoj zajednici [14]. Unatoč porastu broja netradicionalnih obiteljskih oblika, nuklearna obitelj još uvijek se općenito smatra optimalnim okruženjem u kojem se odgajaju djeca i ostaje zlatni standard prema kojem se ocjenjuju svi ostali tipovi obitelji. Takvo je stajalište ukorijenjeno u teorijama socio-emocionalnog razvoja djece koje su bile aktualne ranih 70-ih, uključujući psihoanalitičku teoriju, teoriju socijalnog učenja i u manjoj mjeri, teoriju privrženosti. Središnje mjesto u psihoanalitičkoj teoriji bilo je uvjerenje da su majka i otac neophodni kako bi se dječaci i djevojčice identificirali s roditeljem istog spola kao i oni sami i tako postigli zdravo psihološko funkcioniranje.

3.1. Jedno-roditeljska obitelj

Iako se na njih često gleda kao na homogenu skupinu, obitelji s jednim roditeljem formiraju se na više načina, svaki s različitim implikacijama za djecu. Razvod ili rastava roditelja, najčešći je razlog zbog kojeg djecu odgaja samohrani roditelj, koji je najčešće majka. No, bilježi se i porast broja majki koje su same od rođenja djeteta. Dok je velika većina tih majki imala neplanirane trudnoće, mali, ali sve veći broj žena aktivno je odlučilo postati samohrane majke [15].

3.2. Rastavljeni roditelji/roditelj samac

Brojna istraživanja psiholoških posljedica razvoda za djecu dosljedno su pokazala da djeca čiji se roditelji rastaju imaju veću vjerojatnost da će pokazivati emocionalne probleme i probleme u ponašanju te da će manje biti uspješni u školi nego djeca u obiteljima s oba roditelja. Neka istraživanja pokazala su da djeca mogu razviti psihološke probleme godinama prije razvoda svojih roditelja, ponekad čak i prije nego što roditelji uopće počnu razmišljati o rastavi braka što sugerira da psihološki problemi koje pokazuju djeca u jedno-roditeljskim obiteljima ne moraju jednostavno proizaći iz odsutnosti roditelja, već umjesto toga mogu proizaći iz neprijateljstva između roditelja koje je počelo prije razvoda [16]. Iako je

vjerojatnije da će djeca u jedno-roditeljskim obiteljima nastalim razvodom imati lošije rezultate u pogledu psihološkog blagostanja i akademskog uspjeha od djece u obiteljima s dva roditelja, čini se da su njihove poteškoće u velikoj mjeri povezane s aspektima razvoda, više nego jedno-roditeljstvo samo po sebi. U to je uključeno nekoliko čimbenika, uključujući roditeljski sukob, financijske poteškoće, depresiju majke i loše roditeljstvo, a svi oni mogu međusobno utjecati i pogoršavati jedni druge. Iako razvod nepovoljno utječe na neku djecu, većina se s vremenom oporavi, posebno ako razvod poboljšava obiteljske odnose. Ipak, veće su razine poteškoća u ponašanju i emocionalnim poteškoćama te slabiji kognitivni razvoj djece koju od rođenja podižu samohrane majke i uvelike su povezani sa socioekonomskim nepovoljnostima, problemima mentalnog zdravlja majki i lošim roditeljstvom, pri čemu jedno negativno utječe na drugo [17].

3.3. Utjecaj istospolnih roditelja

Mnogi muškarci i žene koji su roditelji u istospolnim parovima, začeli su ili usvojili svoju djecu unutar heteroseksualne veze koja je završila razvodom roditelja ili smrću roditelja. Nasljeđe prethodne veze neizbježno stvara složenije obiteljske mreže od onih u planiranim ili novonastalim istospolnim obiteljima. U nekim slučajevima, umjesto prekida uspostavljene veze, homoseksualan ili biseksualni roditelj može nastaviti roditeljstvo unutar braka mješovite orijentacije. Podaci iz brojnih studija o obiteljima lezbijskih majki pokazuju da su odnosi roditelj-dijete jednako topli i brižni kao i u heteroseksualnim obiteljima, a manji broj studija o obiteljima homoseksualnih očeva dao je slične rezultate. Najranija istraživanja, koja su bila usmjerena na djecu koja su začeta u heteroseksualnim vezama, ali su ih odgojile majke lezbijke nakon što su se roditelji razveli ili razdvojili, otkrila su da su odnosi majka-dijete jednako bliski u lezbijskim obiteljima kao što su bili u obiteljima nakon rastave u heteroseksualnom braku [17]. Pretpostavlja se da bi djeca koju odgajaju lezbijski parovi mogla dobiti "dvostruku dozu" toplog roditeljstva usmjerenog na dijete jer imaju dvije majke.

3.4. Utjecaj mentalnog zdravlja roditelja na dijete

U raznim istraživanjima koja su koristila kohortne podatke o više generacija, mentalno zdravlje adolescenata povezano je s antenatalnim mentalnim zdravstvenim problemima među očevima i većim problemima među majkama u povezivanju s potomstvom [18]. Stoga je mentalno zdravlje roditelja prije začeća preteča kvalitete roditeljstva i mentalnog zdravlja roditelja, što zauzvrat može utjecati na razvoj potomstva. Roditelji koji su u djetinjstvu bili

zlostavljani od strane svojih roditelja ili vršnjaka su izvukli neprijateljsku pristranost iz svojih iskustava i postali pretjerano zaštitnički nastrojeni prema interakcijama svojih potomaka s vršnjacima. Ako su mentalno zdravlje roditelja i veza između roditelja i djeteta pod negativnim utjecajem čimbenika prije začeca, potomci su izloženi većem riziku od psihopatologije ako su njihovi roditelji iskusili ranu depresiju [19]. Pozitivni i negativni čimbenici tijekom djetinjstva i adolescencije mogu utjecati na razvoj na načine koji vjerojatno utječu na buduće roditeljstvo. S obzirom na to da je adolescencija prepoznata kao ključno razvojno razdoblje [20], procjena nepovoljnog položaja u djetinjstvu i socio-emocionalnog blagostanja (dobrobiti i odsutnosti poremećaja mentalnog zdravlja) u adolescenciji i razumijevanje kako to može utjecati na kasnije roditeljstvo je važno jer adolescencija može biti razdoblje tijekom kojeg intervencije za poboljšanje pozitivnih ishoda imaju više-generacijske učinke. Adolescentni razvoj može utjecati na one koji prelaze u roditeljstvo već u adolescenciji, a imati manji utjecaj na one koji postanu roditelji kasnije u životu.

3.5. Prezaštitnički odnos roditelja prema djeci

Pretjerana zaštita roditelja obično se povezuje s razvojem i održavanjem anksioznih poremećaja u djetinjstvu. Pretjerana zaštita se procjenjuje upitnicima i metodama promatranja, međutim, malo se pozornosti posvećuje tome koliko se takvim metodama uopće pristupa svakom pojedincu. Pretjerano zaštitničko ponašanje može prenijeti djetetu osjećaj da je svijet opasan, potaknuti ga na izbjegavanje određenih situacija i ograničiti djetetove mogućnosti da razvije vještine i samopouzdanje u upravljanju potencijalnim izazovima. Pretjerana zaštita, roditeljska je dimenzija koja se najdosljednije povezuje sa simptomima i poremećajima djetetove anksioznosti. U odnosu na prošlo stoljeće, danas postoje skale za procjenu prezaštitničkog ponašanja roditelja i anksioznosti kod roditelja i djece [21]. Također, tehnologija i drugi čimbenici koji tome pridonose olakšavaju roditeljima da budu previše prisutni u životima svoje djece i olakšavaju roditeljima da interveniraju i kontroliraju živote svoje djece kada to žele. Što se tiče učinka pretjerane zaštite na dobrobit djeteta, neka istraživanja su pokazala da pretjerano zaštitničko roditeljstvo može dovesti do averzije prema riziku, ovisnosti o roditeljima, većeg rizika od psiholoških poremećaja, nedostatka jakih mehanizama suočavanja i kronične tjeskobe. Dijete kojemu nije dopušteno riskirati ili donositi vlastite odluke sigurno će se suočiti s mnogo tjeskobe i problema kada se mora suočiti sa situacijama realnog života. Zanimljivo je da učinci pretjerane zaštite dijele neobične sličnosti s onima pretjeranog zanemarivanja, iako u manjoj mjeri. Djeca u današnje vrijeme

postaju manje spremna za suočavanje sa životnim stresorima. Mlađe generacije danas imaju općenito veću vjerojatnost da će svoje razine stresa rangirati iznad onih starijih generacija. Dio razloga za te razlike može se pripisati tome što mladi nisu naučili kako se nositi sa stresom kao stariji pojedinci.

4. Utjecaj učitelja i škole na socio-emocionalni razvoj djeteta

Škola je još jedno ključno okruženje koje može pomoći u poticanju pozitivnog razvoja djece. Osobito važnu ulogu imaju učitelji koji mogu pomoći u podizanju samopouzdanja i motivacije učenika tako što će biti uzor, mentor i edukator. Jedan od najjačih prediktora za zlostavljanje, bila je percepcija učenika o nepravednom postupanju nastavnika i nepravedni postupci profesora u školi. Učenici koji pohađaju škole u kojima je prisutno nepravedno postupanje profesora i ostalih kolega, više su izloženi fizičkom i psihičkom vršnjačkom nasilju. S druge strane, stvaranje pozitivnog odnosa s učiteljima i drugim odraslim osobama u školi može imati pozitivan utjecaj na socio-emocionalni razvoj djece. Pozitivni odnosi učitelja i učenika su također povezani s regulacijom emocija i pozitivnim odnosima s vršnjacima, što može pomoći smanjiti vjerojatnost agresivnog ponašanja, razmišljanja o samoubojstvu, upotrebe raznih psiho-aktivnih supstanci i nasilja [22]. Pozitivni odnosi koji se stvaraju tijekom djetinjstva, adolescencije i školovanja pogoduju djeci u razvijanju vještina da se mogu kontrolirati, regulirati svoje emocije i ponašanje, naučiti biti otporni, optimistični, empatični i poboljšati njihovo samopoštovanje i samo učinkovitost. S obzirom na učenike prošlog stoljeća, a tako i učitelje, može se reći da u današnje vrijeme djeca u školama imaju puno više prava i privilegija u odnosu na starije generacije. Suprotno tome, profesori u današnje vrijeme imaju puno manje ovlasti, a puno više restrikcija u njihovom radu i odnosu s djecom. Kontekst i okruženje u kojem žive djeca 21. stoljeća brzo se mijenjaju, a također imaju značajan utjecaj na njihovu dobrobit. Jedan primjer su novi razvoji tehnologija koje utječu na svakodnevni život djece, način na koji se druže i uče u školama i izvan njih. Sve veći broj adolescenata koriste i komuniciraju s vršnjacima koristeći stranice društvenih mreža. Dok takve platforme mogu pružiti mogućnosti povezivanja i interakcije s različitim skupinama ljudi te mogućnosti suradnje i učenje, također može povećati rizike od „cyber“ uznemiravanja, „cyberbullyinga“, „sextinga“ i drugih „cyber“ sigurnosnih pitanja.

4.1. Odnos roditelja i učitelja u socio-emocionalnom razvoju djece

Odnosi učitelja i roditelja trebali bi biti temeljeni na komunikaciji i suradnji, a svaki bi roditelj trebao biti uključen i dobro upućen u socio-emocionalni razvoj svog djeteta koji se uvelike odvija i u školi. Roditelji se u današnje vrijeme prezaštitnički ponašaju prema djeci, samim time pokušavaju na sve moguće načine olakšati svome djetetu na način da obavljaju sve dječje obaveze umjesto njih samih. Isto tako, prezaštitnički odnos, često zna dovesti do

sukoba između roditelja i učitelja iz razloga što roditelji ponekad za sve djetetove neuspjehe i teškoće u svladavanju određenih zadataka, smatraju upravo učitelje krivima za to. Može se reći da su roditelji upravo oni koji premalo vremena provode radeći sa svojim djetetom i zajednički pokušavaju pronaći rješenje za određene zadatke i situacije u kojima se dijete nalazi. Kao što postoje prezaštitnički nastrojeni roditelji, isto tako prisutna je i druga krajnost odgoja, a to su roditelji koji premalo brinu te pružaju malu ili nikakvu podršku ili pomoć djetetu, što također dovodi do suprotnog učinka u razvoju djeteta. Svaki bi roditelj trebao biti na određeni način uključen u socio-emocionalni razvoj djeteta za vrijeme školovanja, kao i u pozitivan odnos s učiteljima. Prema Epstein-ovom modelu, razlikujemo 6 vrsta uključenosti roditelja u obrazovanje i razvoj djeteta, a to su: roditeljstvo, komunikacija, volontiranje, učenje kod kuće, donošenje odluka i suradnja sa zajednicom [23]. Takva vrsta interakcije između roditelja i djeteta potiče komunikacijske vještine kod djece i pomaže im u stvaranju boljih društvenih odnosa u školi. Roditelji trebaju razgovarati o pitanjima koja su izravno povezana na akademska postignuća svoje djece i pro aktivno im pomoći da verbaliziraju svoje potrebe. Komunikacijom s djetetom o onome što doživljavaju u školi, roditelj izgrađuje određeni odnos s djetetom. Time se postavljaju čvrsti temelji na kojima djeca imaju duboko uvjerenje da je roditelju ili roditeljima stalo i do njih i do njihovih postignuća.

4.2. Važnost igre za socio-emocionalni razvoj

Igra doprinosi kognitivnom, fizičkom, socijalnom i emocionalnom razvoju djece. Pomaže u razvoju kreativnosti i mašte, može doprinijeti razvoju fine motorike i tjelesne kondicije te je sastavni dio društvenih interakcija i suradnje. Igra je zapravo toliko važna da ju je Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta priznala kao pravo svakog djeteta [24]. Unatoč tome, u nekim zemljama postoji zabrinutost da više razine stresa i pritiska (u školi i izvan nje) rezultiraju manje vremena za igru, osobito aktivnu i nestrukturiranu igru. S obzirom na doba u kojemu se nalazimo, djeca sve više slobodnog vremena za igru, provode na računalima i mobilnim telefonima. Sve manje je zastupljena igra s vršnjacima izvan kuće, što bi dodatno doprinosilo razvoju socijalnih vještina, stvaranju prijateljstava i boljem socijalnom i emocionalnom razvoju. Naime, razvoj moderne tehnologije postavio je neke nove trendove u koje se djeca sve više uklapaju. Bilo da se radi o stjecanju novih vještina ili povezivanju s udaljenim, ali i bliskim prijateljima i obitelji, internet igra središnju ulogu u životima djece. Pristup internetskim informacijama i uslugama postao je toliko važan da je nekoliko nacionalnih vlada, formalno priznalo pristup internetu kao ljudsko pravo [25].

5. Utjecaj moderne tehnologije na socio-emocionalni razvoj

Tehnologija može negativno utjecati na razvoj društvenih vještina, odnosa, zdravlje i ukupnu sposobnost fokusiranja. Uz sve veću upotrebu tehnologije, djeca ne mogu adekvatno razvijati svoje socijalne vještine. To može dovesti do toga da dijete postane povučeno, sramežljivo ili zastrašeno društvenim situacijama. Razvijanje društvenih vještina zahtijeva praksu, a sveprisutna moderna tehnologija umanjuje šanse za razvijanje istih. Tehnologija također može imati negativan utjecaj na razvijanje odnosa između djeteta i okoline. Djeca bi se mogla naviknuti biti sama i izgubiti želju za druženjem sa svojim roditeljima ili prijateljima. Često virtualna stvarnost može postati zanimljivija i privlačnija od fizičke stvarnosti. Tehnologija potencijalno može utjecati na djetetov mozak i razvoj vještina rješavanja problema. Na primjer, dijete se može oslanjati na uređaj za rješavanje određenih problema, umjesto da se oslone sami na sebe i samostalno pokušaju riješiti problem i pronaći rješenje. Također ako djeca koriste svoje uređaje prije spavanja, to bi moglo dovesti do smanjenja kvalitete sna. Djeca koja provode puno vremena koristeći razne uređaje, mogu imati smanjen raspon pažnje i smanjenu sposobnost fokusiranja i koncentriranja. To je vidljivo u učionicama, gdje se učitelji sve više odlučuju za kraće nastavne planove kako bi učenici što duže mogli ostati fokusirani. S druge strane, moderna tehnologija i sve što dolazi s njom, na neki način može pomoći i u razvijanju socijalnih i emocionalnih vještina; npr. internet omogućuje pristup velikom broju informacija i resursa za pomoć djeci u učenju o različitim temama. To može biti korisno za školske projekte ili za istraživanje određenih područja interesa. Djeca mogu naučiti kako dijeliti svoje misli na internetu, što je moćan alat koji može izgraditi samopouzdanje. Mogu naučiti kako se povezati s drugima i biti izloženi drugim, različitim stajalištima ili perspektivama. Također tehnologija na mnogo načina potiče kreativnost i učenje novih vještina putem raznih aplikacija za sve uzraste. Djeca mogu istraživati različita područja za koja imaju interes, kao što je učenje sviranja instrumenta, kreativnog pisanja, ili razne programe za početnike koji se odnose na razne predmete, edukacije, učenje novih jezika, usvajanje novih znanja i slično [26].

6. Istraživački dio rada

6.1. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja bio je ispitati znanjaj stavove roditelja o socio-emocionalnom razvoju djece te o tome kako njihov način odgoja utječe na razvoj djece. Kako bi ostvarili cilj istraživanja, postavljena su istraživačka pitanja: Što je socio-emocionalni razvoj? Kada po Vašem mišljenju započinje socio-emocionalni razvoj? Tko po Vašem mišljenju najviše utječe na socio-emocionalni razvoj?... Sudionici su bile osobe opće populacije, različitih dobnih skupina.

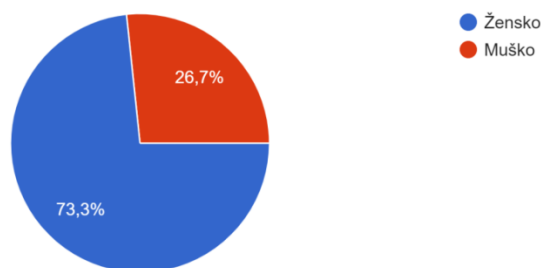
6.2. Sudionici i metodologija

U ovom istraživanju primijenjen je kvantitativni istraživački pristup. Anketni upitnik je samostalno izrađen za potrebe ovog istraživanja. Anketa sadrži 6 pitanja o socio-demografskim podacima (dob, spol, stupanj obrazovanja, mjesto stanovanja, bračni status te broj djece u obitelji), preostala pitanja se odnose na znanje i stavove roditelja o socio-emocionalnom razvoju, o tome tko ima najveći utjecaj na razvoj djeteta, kako se on pospješuje, te pitanja o njihovom načinu odgoja djeteta. Anketa je provedena online putem društvenih mreža od mjeseca kolovoza do mjeseca rujna 2022. godine. Sudjelovanje je bilo u potpunosti anonimno i dobrovoljno, a sudionici su u bilo kojem trenutku mogli prekinuti ispitivanje. Rezultati su prikazani grafikonima i izraženi u postotcima. U radu je korištena deskriptivna statistika.

6.3. Rezultati

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 105 sudionika. Prema spolu, bilo je 77 osoba ženskog spola (73.3%) i 28 muškaraca (26.7%). Udio sudionika prema spolu prikazan je u grafikonu 6.3.1.

Spol
105 odgovora

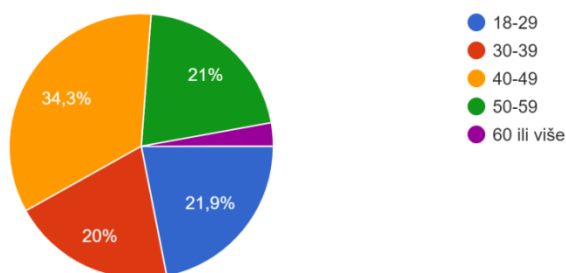

Grafikon 6.3.1 Prikaz broja sudionika s obzirom na spol

Izvor: Autor

U dobi od 18-21 godinu sudjelovalo je 23 sudionika (21,9%), 21 sudionik (20%) u dobi od 30-39 godina, u dobi od 40-49 godina ispitano je 36 sudionika (34,3%), udio sudionika u dobi od 50-59 godina je 22 (21%) i 3 sudionika (2,9%) u dobi od 60 i više godina.

Dob
105 odgovora

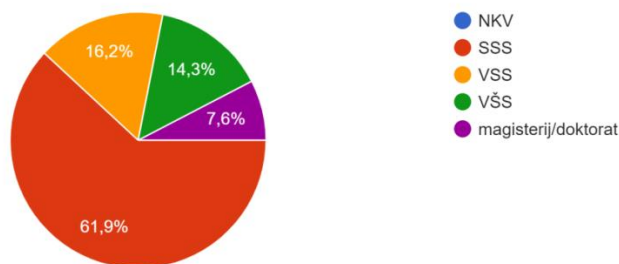
Grafikon 6.3.2 Prikaz broja sudionika s obzirom na dob

Izvor: Autor

Sukladno stupnju završenog obrazovanja (grafikon 6.3.3), 65 sudionika (61,9 %) ima srednju stručnu spremu, 17 sudionika ima višu stručnu spremu (16,2 %), 15 sudionika ima visoku stručnu spremu (14,3 %), a 8 sudionika (7,6 %) ima završen magisterij ili doktorat.

Stupanj obrazovanja
105 odgovora

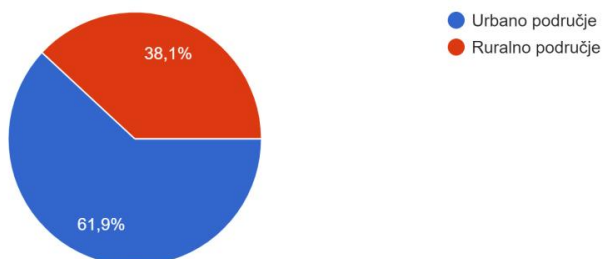

Grafikon 6.3.3 Prikaz razine obrazovanja sudionika

Izvor: Autor

Prema mjestu stanovanja sudionika, 65 sudionika (61.9 %) stanuje u urbanom području, a preostalih 40 sudionika (38.1%) stanuje u ruralnom području.

Mjesto stanovanja
105 odgovora

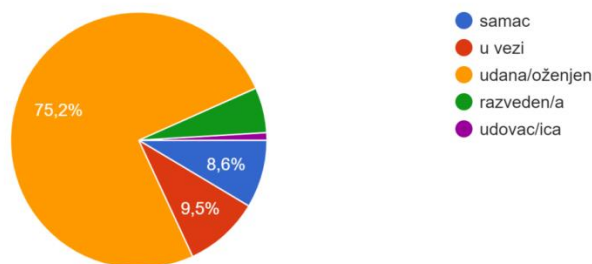

Grafikon 6.3.4 Prikaz broja sudionika s obzirom na mjesto stanovanja

Izvor: Autor

S obzirom na bračni status, 79 sudionika (75.2 %) je udano/oženjeno, 10 sudionika (9.5 %) je u vezi, 9 sudionika (8.6 %) su samci, 6 sudionika je razvedeno (5,7 %), a jedan sudionika (1 %) je udovac/udovica.

Bračni status
105 odgovora

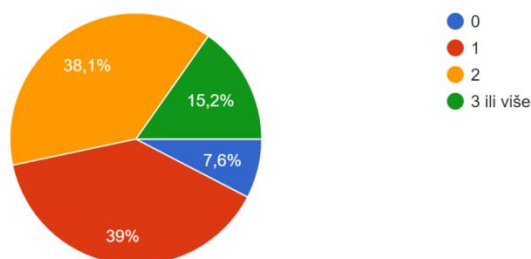

Grafikon 6.3.5 Prikaz bračnog statusa sudionika

Izvor: Autor

Prema broju djece u obitelji, 41 sudionik (39 %) ima jedno dijete, 40 sudionika (38.1 %) ima dvoje djece, 16 sudionika (15.2 %) ima troje ili više djece, a 8 sudionika (7.6 %) nema djecu.

Broj djece u obitelji
105 odgovora

Grafikon 6.3.6 Prikaz broja djece sudionika

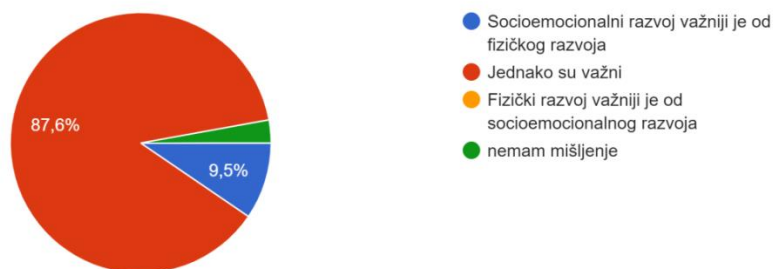
Izvor: Autor

Zbog teme Izazovi socio-emocionalnog razvoja djece u 21. stoljeću, pitanje 7: „Što je po vašem mišljenju socio-emocionalni razvoj?“ je važno kako bi ispitali koliko su roditelji educirani o razvoju djece i znaju što je socio-emocionalni razvoj. Isto tako pojedini odgovori na ovo pitanje mogu ukazati na to kakvi bi mogli biti odgovori na sljedeća pitanja, a također nam govori je li potrebno roditelje dodatno educirati o važnosti socio-emocionalnog razvoja i izazovima 21. stoljeća koji se vežu uz njega. Od ukupno 105 sudionika, na ovo pitanje je odgovorilo njih 70. Neki od odgovora su bili:

- *“Jako puno činjenica koje utječu na razvoj djeteta. Prvenstveno složna obitelj, suradnja odgajatelja i učitelja sa roditeljima kako bi dijete osjećalo podršku i sigurnost u odrastanju, te ga svi usmjeravali prema ispravnim postupcima i odnosima prema drugima”*
- *“Usvajanje vještina potrebnih za učinkovito prepoznavanje emocija, nošenjem sa različitim emocionalnim stanjima, stvaranje i zadržavanje kvalitetnih odnosa, donošenje pozitivnih odluka, nošenje s pritiskom”*
- *“Djetetovo učenje kako kontrolirati emocije i ponašanje s obzirom na društvene situacije, odnosno okolinu u kojoj se nalazi, prilagođavanje drugoj djeci i ljudima, komuniciranju s njima te verbaliziranje vlastitih želja, misli i potreba sukladno nivou razvoja, kao i poštivanje društvenih normi.”*
- *“Uvažavanje svojih i tuđih emocija”*
- *“Odgovor djeteta na različite izazove u društvu.”*
- *“Razvoj, učenje ponašanja djeteta”*
- *“Utjecaj na ponašanje, prilagođavanje, komunikacija, osjećaji, samopouzdanje, samostalnost...”*
- *“Emocionalna, socijalna kompetentnost djeteta, razvijanje socio-emocionalnog razvoja ovisi o okruženju u kojem odrasta, obitelj, škola itd.”*
- *“Uspjeh roditelja!”*

Na pitanju *Koliko je po Vašem mišljenju socio-emocionalni razvoj djeteta važan u odnosu na fizički razvoj?* od ukupno 105 ispitanika, njih čak 92 (87.6%), na ovo pitanje je odgovorilo kako smatraju da su jednako važni i socio-emocionalni i fizički razvoj. 10 ispitanika (9.5%) odgovorilo je kako je socio-emocionalni razvoj važniji od fizičkog razvoja, a 3 ispitanika su odgovorila kako nemaju mišljenje.

Koliko je po Vašem mišljenju socio-emocionalni razvoj djeteta važan u odnosu na fizički razvoj?
105 odgovora

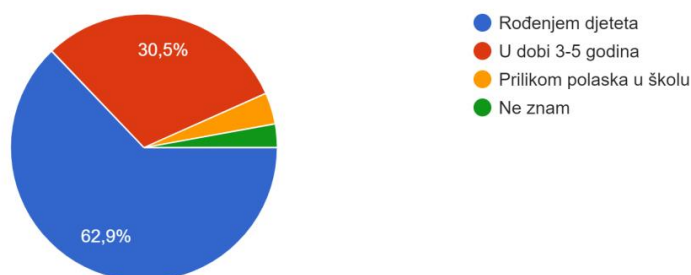

Grafikon 6.3.7 Prikaz postotka važnosti socio-emocionalnog razvoja djeteta u odnosu na fizički razvoj

Izvor: Autor

Prema mišljenju 66 sudionika (62.9 %), socio-emocionalni razvoj započinje rođenjem djeteta, 32 sudionika (30,5 %) smatra da započinje u dobi od 3-5 godina, 4 sudionika (3.8 %) smatra da socio-emocionalni razvoj započinje polaskom djeteta u školu, a 3 sudionika (2.9 %) je odgovorilo da ne znaju.

Kada po Vašem mišljenju započinje socio-emocionalni razvoj djeteta?
105 odgovora

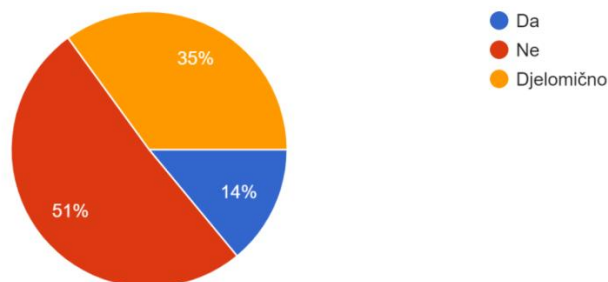

Grafikon 6.3.8 Prikaz odgovora sudionika kada započinje socio-emocionalni razvoj
Izvor: Autor

Na pitanje *Jeste li se za vrijeme trudnoće informirali o socio-emocionalnom razvoju djece?* 51 sudionik (51 %) odgovorio je kako se nisu informirali za vrijeme trudnoće, 35 sudionika (35 %) odgovorilo je da su se informirali djelomično, a samo 14 sudionika (14%) je odgovorilo da su se informirali o socio-emocionalnom razvoju za vrijeme trudnoće.

Jeste li se za vrijeme trudnoće informirali o socio-emocionalnom razvoju djece?

100 odgovora

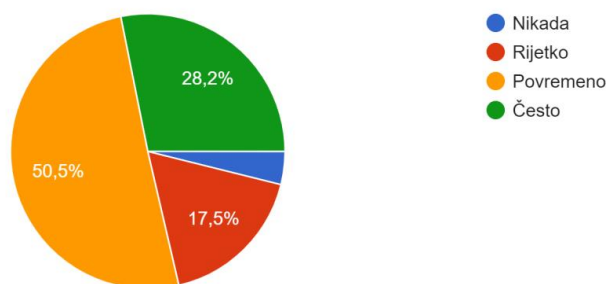
Grafikon 6.3.9 Prikaz informiranosti sudionika za vrijeme trudnoće o socio-emocionalnom razvoju djece

Izvor: Autor

Na pitanje o prezaštitničkom ponašanju, 52 sudionika (50.5 %) su odgovorila da se povremeno tako ponašaju, 29 sudionika (28.2 %) smatra da se često prezaštitnički ponašaju prema svome djetetu, 18 sudionika (17.5 %) je odgovorilo rijetko, a 4 sudionika (3.9 %) su odgovorila da se nikada ne ponašaju previše zaštitnički.

Biste li rekli da se prezaštitnički ponašate prema svome djetetu?

103 odgovora

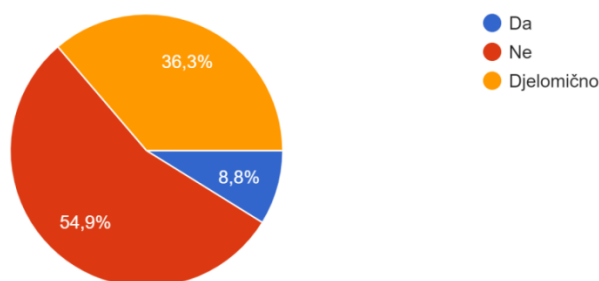
Grafikon 6.3.10 Prikaz broja sudionika prema učestalosti prezaštitničkog ponašanja prema svome djetetu

Izvor: Autor

Grafikon 6.3.11 prikazuje postotak sudionika koji su odgovorili kako ne smatraju da moderna tehnologija pospešuje socio-emocionalni razvoj djece, njih 56 (54.9 %), 37 sudionika (36.3

%) smatra kako moderna tehnologija djelomično pospješuje socio-emocionalni razvoj, a 9 sudionika (8.8 %) smatra da pospješuje.

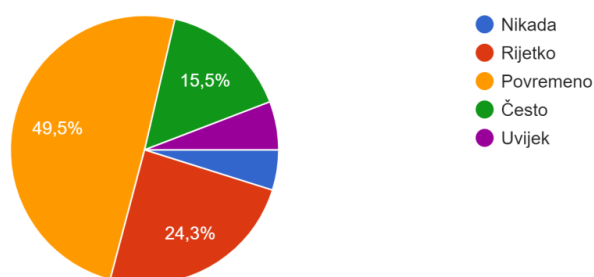
Smatrate li da moderna tehnologija pospješuje socio - emocionalni razvoj Vašeg djeteta?
102 odgovora

*Grafikon 6.3.11 Prikaz utjecaja moderne tehnologije na socio-emocionalni razvoj djece
Izvor: Autor*

Na pitanje o rješavanju obaveza umjesto djeteta, 51 sudionik (49.5%) je odgovorio povremeno, 25 sudionika (24.3 %) je na ovo pitanje odgovorilo kako rijetko rješavaju djetetove obaveze, 16 sudionika (15.5 %) odgovorilo je - često, 6 sudionika (5.8 %) odgovorilo je - uvijek, a 5 sudionika (4.9 %) odgovorilo je - nikada.

Koliko često rješavate djetetove obaveze kako biste im olakšali/pomogli?
103 odgovora

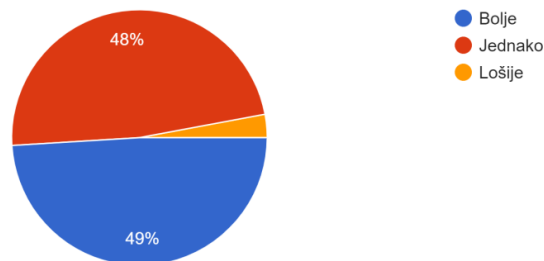

*Grafikon 6.3.12 Prikaz učestalosti rješavanja djetetovih obaveza od strane roditelja
Izvor: Autor*

Na pitanje kako roditelji odgajaju svoje dijete u odnosu na svoje roditelje, 50 sudionika (49 %) odgovorilo je kako smatraju da odgajaju svoje dijete bolje u odnosu na njihove roditelje, 49 (48 %) njih smatra da odgajaju svoje dijete jednako kao njihovi roditelji njih, a 3 sudionika

(2.9 %) su odgovorila kako smatraju da lošije odgajaju svoje dijete u odnosu na svoje roditelje.

Smatrate li da odgajate svoje dijete bolje/jednako/lošije u odnosu na Vaše roditelje?
102 odgovora

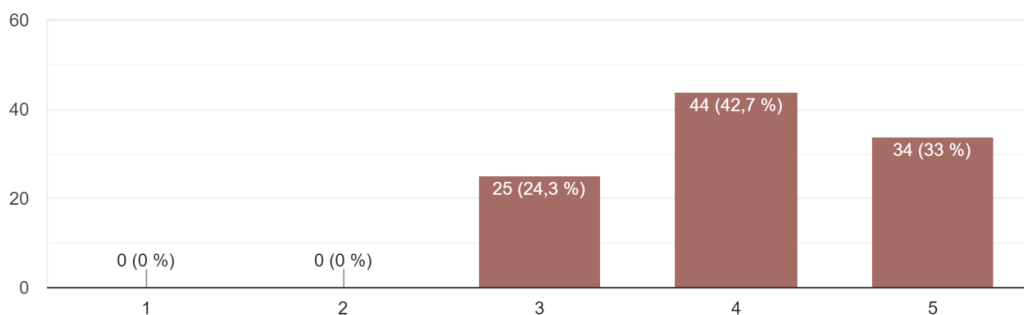

Grafikon 6.3.13 Prikaz kvalitete odgoja djece u odnosu na njihove roditelje

Izvor: Autor

Na pitanje koliko roditelji smatraju da je njihovo dijete samostalno s obzirom na dob, sudionici su trebali ocijeniti ocjenom od 1- 5, gdje ocjena 1 znači da dijete uopće nije samostalno, a ocjena 5 da je u potpunosti samostalno. 44 sudionika (42.7 %), na to je pitanje ocijenilo samostalnost svog djeteta s ocjenom 4, 34 sudionika (33 %) ocijenilo je samostalnost ocjenom 5, a 25 sudionika (24.3 %) ocijenilo je ocjenom 3. Nijedan sudionika nije ocijenio samostalnost svog djeteta s ocjenom 1 ili 2.

Ocjenom od 1-5 ocijenite koliko smatrate da je Vaše dijete samostalno, s obzirom na dob
103 odgovora

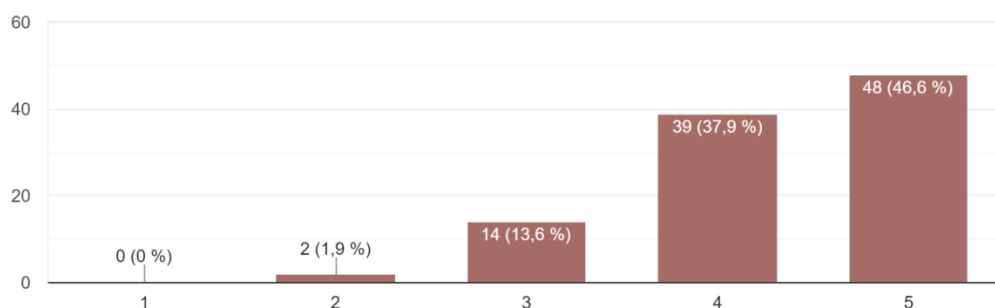
Grafikon6.3.14 Prikaz razine samostalnosti djece s obzirom na dob

Izvor: Autor

Na pitanje je li samostalnost/odgovornost pokazatelj socio-emocionalnog razvoja, sudionici su trebali ocijeniti ocjenom od 1-5, gdje 5 označava da samostalnost/odgovornost u potpunosti je pokazatelj socio-emocionalnog razvoja, a ocjena 1 da uopće nije. 48 sudionika (46.6 %) na to je pitanje odgovorilo ocjenom 5, 39 sudionika (37.9 %) odgovorilo je ocjenom 4, 14 sudionika (13.6 %) odgovorilo je ocjenom 3, a čak 2 sudionika (1.9 %) odgovorilo je ocjenom 2.

Ocjenom od 1-5 ocijenite koliko je po Vašem mišljenju samostalnost/odgovornost pokazatelj socio-emocionalnog razvoja djece?

103 odgovora

Grafikon 6.3.15 Prikaz odgovora o samostalnosti/odgovornosti kao pokazatelju socio-emocionalnog razvoja djece

Izvor: Autor

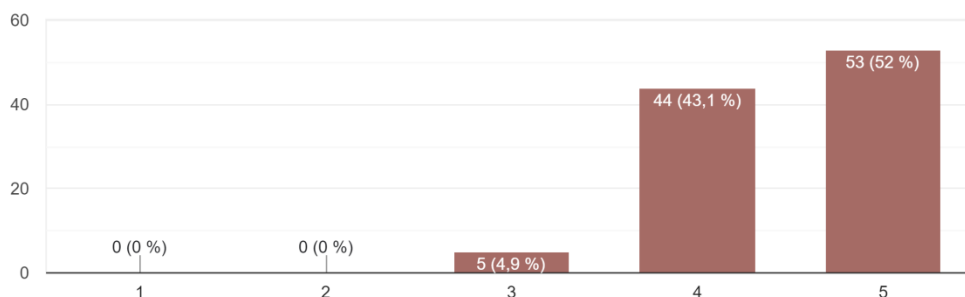
Ocjenom od 1-5 sudionici su trebali ocijeniti koliko se slažu sa sljedećom tvrdnjom: „Nastojim omogućiti djeci da samostalno razmišljaju i rješavaju mnogo različitih zadataka tijekom igre ili aktivnosti“

S ovom tvrdnjom se slaže čak 53 sudionika (52 %), odnosno, ocijenili su tvrdnju ocjenom 5, dok su 44 sudionika (43.1 %) ovu tvrdnju ocijenili ocjenom 4, a 5 sudionika (4.9 %) ocjenom 3.

Ocjenom od 1-5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom: „Nastojim omogućiti djeci da samostalno razmišljaju i rješavaju mnogo različitih zadataka tijekom igre ili aktivnosti“

102 odgovora

Grafikon 6.3.16 Prikaz razine slaganja sudionika s navedenom tvrdnjom

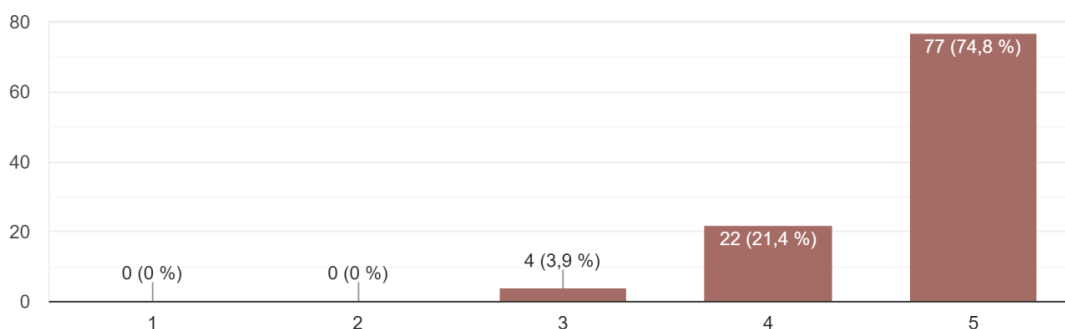
Izvor: Autor

Ocjenom od 1-5 sudionici su trebali ocijeniti koliko se slažu sa sljedećom tvrdnjom: „Nastojim omogućiti djeci da slobodno izraze svoje misli u našim razgovorima.“

S ovom tvrdnjom se u potpunosti slaže 77 sudionika (74,8 %) koji su tvrdnju ocijenili ocjenom 5, 22 sudionika (21,4%) je ocijenilo tvrdnju s ocjenom 4, a 4 sudionika (3,9 %) ocijenilo je tvrdnju s ocjenom 3.

Ocjenom od 1-5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom: „Nastojim omogućiti djeci da slobodno izraze svoje misli u našim razgovorima.“

103 odgovora

Grafikon 6.3.17 Prikaz razine slaganja sudionika s navedenom tvrdnjom

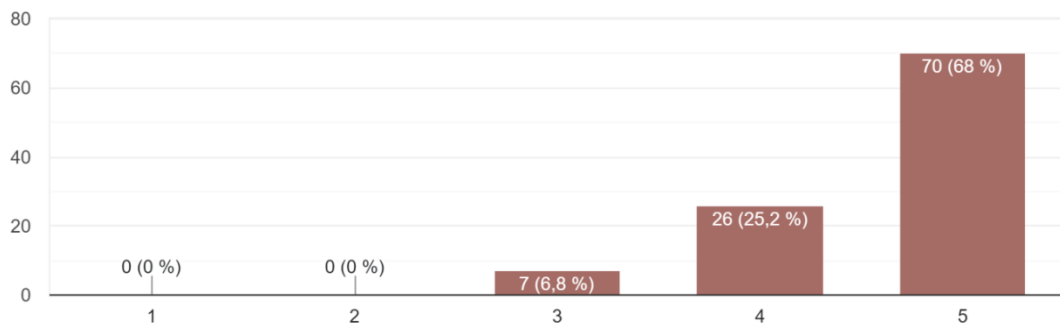
Izvor: Autor

Ocjenom od 1-5 sudionici su trebali ocijeniti koliko se slažu sa sljedećom tvrdnjom: “Prihvaćam djetetove emocionalne izraze (između ostalog tugu i ljutnju)”

U potpunosti prihvaća djetetove emocionalne izraze 70 sudionika (68%) te su tu tvrdnju ocijenili ocjenom 5, nešto manje prihvaćanje te slaganje s tvrdnjom, iskazalo je 26 sudionika (25.2 %) te tako ocijenilo tvrdnju ocjenom 4, a samo 7 sudionika (6.8 %) ocijenilo je tvrdnju ocjenom 3.

Ocjenom od 1-5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom: “Prihvaćam djetetove emocionalne izraze (između ostalog tugu i ljutnju)”

103 odgovora

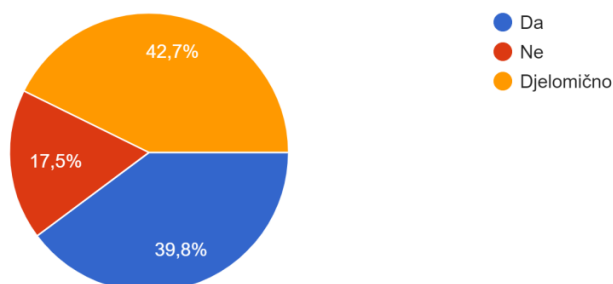

*Grafikon 6.3.18 Prikaz razine slaganja sudionika s navedenom tvrdnjom
Izvor: Autor*

Grafikon prikazuje postotak sudionika prema tome smatraju li da su oni najzaslužniji za socio-emocionalni razvoj djeteta. Na ovo pitanje 41 sudionik (39.8 %) odgovorio je da smatraju sebe najzaslužnijim, 44 sudionika (42.7 %) odgovorilo je da djelomično smatraju sebe najzaslužnijim za socio-emocionalni razvoj djeteta, a 18 sudionika (17.5 %) smatra da oni uopće nisu zaslužni za socio-emocionalni razvoj djeteta.

Smatrate li da ste Vi najzaslužniji za djetetov socio-emocionalni razvoj?

103 odgovora

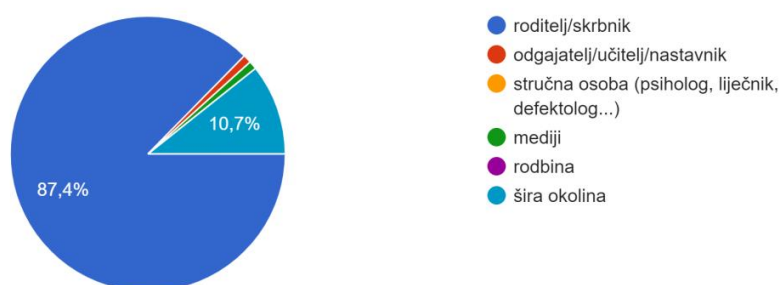
Grafikon 6.3.19 Prikaz u kojem postotku sudionici smatraju da su zaslužni za socio-emocionalni razvoj djece

Izvor: Autor

Velika većina sudionika, odnosno njih 90 (87.4 %) odgovorilo je kako smatraju da roditelj/skrbnik najviše utječe na socio-emocionalni razvoj djece, 11 sudionika (10.7 %) smatra kako na socio-emocionalni razvoj najviše utječe šira okolina, 1 sudionik (1 %) smatra kako na socio-emocionalni razvoj najviše utječe odgajatelj/učitelj/nastavnik i također 1 sudionik (1 %) smatra kako mediji utječu na razvoj.

Tko po Vašem mišljenju najviše utječe na socio-emocionalni razvoj?

103 odgovora

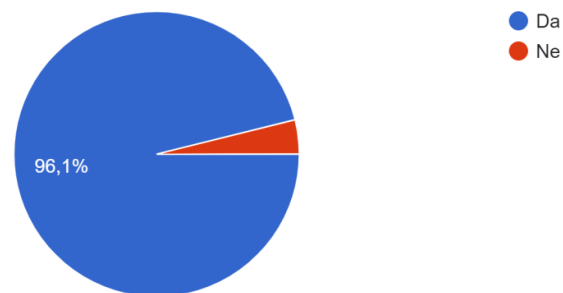
Grafikon 6.3.20 Prikaz odgovora o osobama koje imaju najveći utjecaj na socio-emocionalni razvoj djece

Izvor: Autor

Na pitanje „Smatrate li da bi roditelji trebali biti više educirani o socio-emocionalnom razvoju djeteta i izazovima vezanim za takav razvoj?“ Čak 99 sudionika (96.1 %) odgovorilo je kako smatraju da bi roditelji trebali biti više educirani o socio-emocionalnom razvoju, a samo 4 sudionika (3.9 %) su odgovorili kako edukacija roditelja nije potrebna.

Smatrate li da bi roditelji trebali biti više educirani o socio-emocionalnom razvoju djeteta i izazovima vezanim za takav razvoj?

103 odgovora

Grafikon 6.3.21 Prikaz odgovora o potrebi edukacije roditelja o socio-emocionalnom razvoju

Izvor: Autor

7. Rasprava

Cilj istraživanja bio je utvrditi znanja i stavove roditelja o socio-emocionalnom razvoju djece i izazovima koji se javljaju kod rasta i razvoja djece. Rezultati istraživanja su uspoređeni s drugim istraživanjima provedenim na istu ili sličnu temu. Provedeno istraživanje pokazuje kako je većina roditelja informirana o tome što je socio-emocionalni razvoj, kada započinje i što najviše utječe na takav razvoj. Isto tako istraživanje je pokazalo kako roditelji smatraju da odgajaju svoju djecu bolje ili jednako od njihovih roditelja, što se može usporediti s istraživanjem koje je provedeno u Norveškoj, 2013. godine, a cilj istraživanja bio je ispitati povezanost između simptoma psihološkog stresa kod budućih očeva i socio-emocionalnih i bihevioralnih ishoda kod njihove djece. Rezultati su pokazali da roditelji koji su imali lošiji odgoj od strane svojih roditelja, što se negativno odrazilo na njih same, kasnije negativno utječu na socio-emocionalni razvoj svoje djece u više aspekata; temperamentu, privrženosti, društvenom funkcioniranju, utječu na pojavu anksioznosti i slično [28]. Utjecaj igre na socio-emocionalni razvoj djece predškolske i školske dobi može doprinijeti socijalnom i emocionalnom razvoju djece u toj dobi, što također potvrđuje istraživanje koje je provedeno na djeci u dobi do 18 godina u SAD-u, 2020. godine. Cilj istraživanja bio je utvrditi kako utječe igra na djecu i koliko je važno da vrtići i škole imaju zelene površine i igrališta namijenjena djeci. Rezultati su pokazali da pristup zelenim površinama ima blagotvoran učinak na fizičko i mentalno zdravlje. Uz tjelesno zdravlje, pristup zelenim površinama povezan je s mnogim pozitivnim rezultatima socio-emocionalnog zdravlja kao što je poboljšano mentalno blagostanje, manje simptoma depresije, anksioznosti i stresa, smanjen stres i mentalni umor te povećana sreća [29]. Odgovorni odnosi roditelj-dijete i podrška roditelja za učenje tijekom najranijih godina života, ključni su za promicanje ranog razvoja djeteta. U provedenom istraživanju, velika većina roditelja, odnosno njih 87,4% odgovorilo je kako smatraju da su oni najzaslužniji za djetetov socio-emocionalni razvoj. Dobiveni rezultati su slični kao i u ostalim istraživanjima, neka od istraživanja potvrđuju kako su roditelji velikim dijelom zaslužni za djetetov socio-emocionalni razvoj te njihov odgoj i razni roditeljski postupci omogućuju djeci da ostvare svoj puni razvojni potencijal [30]. Ispitanici su bili podijeljenog mišljenja oko toga pospješuje li moderna tehnologija socio-emocionalni razvoj djece. Približno polovina ispitanika, odnosno 54.9% , odgovorilo je kako ne smatraju da moderna tehnologije pospješuje socio-emocionalni razvoj, 36.3% smatra da djelomično pospješuje, a 8.8% odgovorilo je potvrdno na to pitanje. Slično istraživanje provedeno na djeci u dobi od 3-5 godina s ciljem mjerenja upotrebe digitalnih medija, tjelesne

aktivnosti, spavanja, sjedilačkog ponašanja i socio-emocionalnog razvoja djece. Rezultati su pokazali kako pretjerano vrijeme provedeno pred ekranom, povezano je s lošim snom, neaktivnošću, problemima u ponašanju i socio-emocionalnom razvoju. Samo mali broj djece predškolske dobi zadovoljava preporuku Svjetske zdravstvene organizacije (SZO) o ≤ 1 satu vremena pred ekranom dnevno [31]. Istraživanje je također pokazalo, kako sudionici velikim dijelom smatraju da se povremeno prezaštitnički ponašaju prema svome djetetu, dok neznatan broj sudionika smatra da se nikada ne ponašaju prezaštitnički. Slični rezultati se javljaju i u istraživanju provedenom na majkama 2013. godine u Australiji, čiji je cilj bio ispitati zašto se majke prezaštitnički ponašaju i je li im to urođeni nagon. Rezultati su pokazali da se majke prezaštitnički ponašaju prema svome djetetu upravo iz straha od odvajanja od djeteta tijekom i nakon prve godine života, što se kasnije može i nastaviti što može rezultirati povećanim problemima u ponašanju njihove djece te otežanom socio-emocionalnom razvoju [32].

8. Zaključak

Socio-emocionalni razvoj djece u 21. stoljeću suočen je s mnogim izazovima koje “moderno doba” nosi. Naime, u novije vrijeme su ljudi prisiljeni obavljati više poslova kako bi osigurali lagodan život i omogućili bolje uvjete za stvaranje obitelji. Roditelji upravo iz tih razloga imaju sve manje slobodnog vremena za provođenje u krugu obitelji, slobodne aktivnosti sa svojom djecom, vrijeme za učenje i igru s djecom, razgovor te adekvatan odgoj kakav bi u konačnici trebao biti. Neka istraživanja pokazala su zanimljive rezultate, koji govore kako samo običan svakodnevni razgovor roditelja s djetetom ili najobičnija igra popraćena komunikacijom, pospješuje djetetov socio-emocionalni razvoj. Roditelji se sve manje u potpunosti mogu posvetiti svome djetetu, što posljedično dovodi do toga da roditelji obavljaju određene obaveze i zadatke umjesto svoje djece, a ne zajedno s djecom. Isto tako, česta pojava u novije doba je da se roditelji prezaštitnički ponašaju prema svome djetetu, što također ne služi adekvatnom socio-emocionalnom razvoju. Upravo takav odnos roditelja prema djetetu umanjuje razinu shvaćanja odgovornosti, važnosti određenih obaveza i zadataka s kojima će se susretati kroz cijeli život. Također, stvara se osjećaj kod djece da će uvijek biti netko pored njih tko će moći riješiti određeni problem kad oni sami ne mogu. Sve češća pojava u današnje vrijeme su i rastave brakova, istospolni brakovi, jedno-roditeljske obitelji (samo majka ili samo otac) koje također mogu negativno utjecati na socio-emocionalni razvoj djeteta. Socio-emocionalni razvoj djeteta se odvija od rođenja, ali se uvelike razvija i za vrijeme školovanja. Školovanje u novije doba je puno teže i opsežnije u odnosu na prije, što je logičan slijed s obzirom na to da novije doba sa sobom nosi i novije spoznaje. Međutim, u odnosu na prijašnje generacije, djeca su dobila sve veća prava, a profesori/učitelji/odgajatelji izgubili poneka prava koja su ranije imali. Svaki roditelj bi trebao imati pozitivan odnos sa odgojno-obrazovnom ustanovom u kojoj je njihovo dijete, a samim time i profesorom/učiteljem/odgajateljem koji je jednim dijelom suučesnik u socio-emocionalnom razvoju djece i koji takav razvoj potiče i pospješuje. Sve veća prava djece i roditelja vode do sve lošijih odnosa s osobama koje rade u takvim ustanovama, s čime se može povezati i ranije spomenut prezaštitnički odnos, obavljanje zadataka umjesto djece, što na kraju rezultira nezadovoljstvom roditelja sa uspjehom djeteta, ne znajući da su velikim dijelom oni zaslužni za to, sukladno njihovim odgojem. Velik utjecaj na socio-emocionalni razvoj djece ima i odgoj kakav su roditelji imali za vrijeme svog djetinjstva. Svaki roditelj bira sam za sebe, kakav odgoj će pružiti svome djetetu, bez obzira na to kako su oni bili odgajani, ali svakako i vlastito iskustvo ima utjecaj na socio-emocionalni razvoj. Važno je spomenuti i razne nove

tehnologije koje su se dodatno razvile u posljednje vrijeme, a koje služe djeci od najranije dobi kako bi ih zaokupirale, oslobodile roditeljima malo vremena za sebe, olakšale učenje i obavljanje svakodnevnih životnih aktivnosti. Osim negativnog utjecaja modernih tehnologija, važno je spomenuti i pozitivne stvari koje ona nosi i doprinosi socio-emocionalnom razvoju, kao što je povezivanje s novim ljudima, stvaranje prijateljstava, omogućuje kontakt s udaljenim osobama i slično. Svi ovi izazovi s kojima se djeca u današnje vrijeme suočavaju, imaju svoje pozitivne i negativne strane u socio-emocionalnom razvoju djece, međutim, roditelji bi trebali uvijek biti prisutni i uključeni kako bi mogli pospješiti razvoj i prepoznati u kojoj mjeri je nešto dobro za dijete, a u kojoj štetno te otežava razvoj. Na temelju provedenog istraživanja, može se zaključiti da su roditelji vrlo dobro upućeni u to što je socio-emocionalni razvoj i što je dobro, a što loše za razvoj. Također, rezultati ukazuju na to da bez obzira na dobro znanje i educiranost roditelja, oni ipak smatraju da bi roditeljima za vrijeme trudnoće, dobro došla dodatna edukacija vezana za socio-emocionalni razvoj. Rezultati su s obzirom na doba u kojem se nalazimo, realni i očekivani te daju dojam da bez obzira na izazove s kojima se djeca susreću u današnje vrijeme, roditelji ipak pokušavaju izvući najbolje iz ovog ne tako novog, 21. stoljeća i izazova koji s njim dolaze.

9. Literatura

- [1] E. H. Erikson, *Identity and the Life Cycle*, International university Press, Inc. 1994.
- [2] F. Malik, R. Marwaha: *Developmental Stages of Social Emotional Development In Children*, 2022.
- [3] S. Chess, A. Thomas: Temperament and the parent-child interaction. *Pediatr Ann.* br. 9, rujan 1977, str. 574-82.
- [4] J. Hooft Graafland: "New technologies and 21st century children: Recent trends and outcomes", *OECD Education Working Papers*, br. 179, OECD Publishing, Paris, 2018.
- [5] WHO: *Child and Adolescent mental health*, 2017.
- [6] OECD: *Childhood in the digital age*, OECD Publishing, Paris, br. 1, 2019.
- [7] Choi, A.: "Emotional well-being of children and adolescents: Recent trends and relevant factors", *OECD Education Working Papers*, br. 169, OECD Publishing, Paris, 2018.
- [8] R. A. Thompson, *Socioemotional development*, University of California, Davis, USA, *Encyclopedia of Human Behavior* br. 2, str. 504-511, 2012.
- [9] E. Porter, A. J. Lewis, S. J. Watson, M. Galbally: *Perinatal maternal mental health and infant socio-emotional development: A growth curve analysis using the MPEWS cohort.*, studeni 2019.
- [10] R. Graignic-Philippe et al.; *Effects of prenatal stress on fetal and child development: a critical literature review*, *Neurosci. Biobehav.* 2014.
- [11] C. Schetter, A. Niles, C. Guardino: *Demographic, Medical, and Psychosocial Predictors of Pregnancy Anxiety*. *Paediatric and Perinatal Epidemiology*. 2016.
- [12] M. Galbally, S. Watson, H. Lewis, Andrew: *Breastfeeding, Antidepressants, and Depression in the Mercy Pregnancy and Emotional Well-Being Study*. *Journal of Human*, 2018.
- [13] C. L. Grimes, T. P. Klein, M. Putallaz: *Parents' relationships with their parents and peers: Influences on children's social development*. In J. B. Kupersmidt & K. A. Dodge, *Children's peer relations: From development to intervention*, American Psychological Association, str. 141-148, 2004.
- [14] S. Golombok, F. Tasker: *Socioemotional Development in Changing Families*. *Handbook of Child Psychology and Developmental Science*, 2015.

- [15] P.R. Amato: The consequences of divorce for adults and children. *Journal of Marriage and Family*, br. 62, str. 1269–1287. 2000.
- [16] P. R. Amato, J. B. Kane: Parents' marital distress, divorce, and remarriage: Links with daughters' early family formation transitions. *Journal of Family Issues*, br. 32, str.
- [17] D. Berkowitz: Gay men and surrogacy *LGBT-parent families: Innovations in research and implications for practice*, str. 39–55, New York, 2014.
- [18] R. Borschmann, E. Molyneaux, E. Spry, P. Moran, L. Howard, J. Macdonald, G. Patton: Pre-conception self-harm, maternal mental health and mother–infant bonding problems: A 20-year prospective cohort study. *Psychological Medicine*, str. 49, 2019.
- [19] M. Barnett, A. Taylor: Parental recollections of school experiences and current kindergarten transition practices. *Journal of Applied Developmental Psychology*, br. 30, 2009. str. 140–148.
- [20] H.M. McAnally, E. Iosua, J.L. Sligo, J. Belsky, E. Spry, P. Letcher, J.A. Macdonald, K.C. Thomson, C.A. Olsson, S. Williams, R. McGee, A.E. Bolton, R.J. Hancox, Childhood disadvantage and adolescent socioemotional wellbeing as predictors of future parenting behaviour, *Journal of Adolescence*, br. 86, 2021, str. 90-100
- [21] M. Thomasgard, W.P. Metz: Parental overprotection revisited. *Br.* 24, str. 67–80, 1993.
- [22] J. L. Epstein: School/Family/Community Partnerships: Caring for the Children We Share, br. 92, str. 81–96. 2010.
- [23] K. Clarke, P. Cooper, C. Creswell: The parental overprotection scale: associations with child and parental anxiety. *Studen* 2013, br. 151, str. 618-624
- [24] E. Louise Anderson, E. Steen, V. Stavropoulos: Internet use and Problematic Internet Use: a systematic review of longitudinal research trends in adolescence and emerging adulthood, *International Journal of Adolescence and Youth*, 2017. str. 430-454
- [25] J. Hooft Graafland: “New technologies and 21st century children: Recent trends and outcomes”, OECD Education Working Papers, br. 179, OECD Publishing, Paris, 2018.
- [26] OECD: *Children and Young People's Mental Health in the Digital Age: Shaping the Future*, 2018.
- [27] G.S. O'Keeffe, K. Clarke-Pearson: Council on Communications and Media. The impact of social media on children, adolescents, and families. *Pediatrics*. Travanj 2011, br. 127, str. 800-4.

- [28] A. L. Kvalevaag, P. G. Ramchandani, O. Hove, J. Assmus, M. E. Gran: Parental Mental Health and Socioemotional and Behavioral Development in Their Children: *American Academy of Pediatrics*. Veljača 2013, br. 127, str. 463-469
- [29] J.C. Bikomeye, J. Balza, K.M. Beyer: The Impact of Schoolyard Greening on Children's Physical Activity and Socioemotional Health: A Systematic Review of Experimental Studies. *Public Health*. Siječanj 2021. br. 11, str. 535.
- [30] J. Jeong, E.E. Franchett, C.V. Ramos de Oliveira, K. Rehmani, A.K. Yousafzai: Parenting interventions to promote early child development in the first three years of life: A global systematic review and meta-analysis. *PLoS Med*. Svibanj 2021, str. 10-18
- [31] H. Parker, S. Burkart, L. Reesor-Oyer, M.T. Smith, R. Dugger: Activity, and Context Among Families With Preschoolers: Intensive Longitudinal Pilot Study. rujanj 2022, br. 29
- [32] A. R. Cooklin, R. Giallo, F. D'Esposito, S. Crawford, J. M. Nicholson: Postpartum maternal separation anxiety, overprotective parenting, and children's social-emotional well-being: Longitudinal evidence from an Australian cohort. *Journal of Family Psychology*, 2013, br. 27, str. 618–628.

Popisgrafikona

<i>Grafikon 6.3.1 Prikaz broja sudionika s obzirom na spol</i>	15
<i>Grafikon 6.3.2 Prikaz broja sudionika s obzirom na dob</i>	15
<i>Grafikon 6.3.3 Prikaz razine obrazovanja sudionika</i>	16
<i>Grafikon 6.3.4 Prikaz broja sudionika s obzirom na mjesto stanovanja</i>	16
<i>Grafikon 6.3.5 Prikaz bračnog statusa sudionika</i>	17
<i>Grafikon 6.3.6 Prikaz broja djece sudionika</i>	17
<i>Grafikon 6.3.7 Prikaz postotka važnosti socio-emocionalnog razvoja djeteta u odnosu na fizički razvoj</i>	19
<i>Grafikon 6.3.8 Prikaz odgovora sudionika kada započinje socio-emocionalni razvoj</i>	19
<i>Grafikon 6.3.9 Prikaz informiranosti sudionika za vrijeme trudnoće o socio-emocionalnom razvoju djece</i>	20
<i>Grafikon 6.3.10 Prikaz broja sudionika prema učestalosti prezaštitničkog ponašanja prema svome djetetu</i>	20
<i>Grafikon 6.3.11 Prikaz utjecaja moderne tehnologije na socio-emocionalni razvoj djece</i>	21
<i>Grafikon 6.3.12 Prikaz učestalosti rješavanja djetetovih obaveza od strane roditelja</i>	21
<i>Grafikon 6.3.13 Prikaz kvalitete odgoja djece u odnosu na njihove roditelje</i>	22
<i>Grafikon 6.3.14 Prikaz razine samostalnosti djece s obzirom na dob</i>	22
<i>Grafikon 6.3.15 Prikaz odgovora o samostalnosti/odgovornosti kao pokazatelju socio-emocionalnog razvoja djece</i>	23
<i>Grafikon 6.3.16 Prikaz razine slaganja sudionika s navedenom tvrdnjom</i>	24
<i>Grafikon 6.3.17 Prikaz razine slaganja sudionika s navedenom tvrdnjom</i>	24
<i>Grafikon 6.3.18 Prikaz razine slaganja sudionika s navedenom tvrdnjom</i>	25
<i>Grafikon 6.3.19 Prikaz u kojem postotku sudionici smatraju da su zaslužni za socio-emocionalni razvoj djece</i>	26
<i>Grafikon 6.3.20 Prikaz odgovora o osobama koje imaju najveći utjecaj na socio-emocionalni razvoj djece</i>	26
<i>Grafikon 6.3.21 Prikaz odgovora o potrebi edukacije roditelja o socio-emocionalnom razvoju</i>	27

Prilog

Prilog 1 - Anketni upitnik

Izazovi socio-emocionalnog razvoja djece u 21. stoljeću

Poštovani,

Pred Vama se nalazi anketni upitnik u svrhu izrade završnog rada na studiju Sestrinstva Sveučilišta Sjever, na temu "Izazovi socio-emocionalnog razvoja djece u 21. stoljeću". Anketni upitnik je u potpunosti anonimn i te Vas molim da na pitanja odgovarate iskreno. Sudjelovanje je dobrovoljno i u bilo kojem trenutku možete odustati od ispunjavanja upitnika. Ispunjavanje ankete smatra se davanjem informiranog pristanka za sudjelovanje u istraživanju. Upitnik će se koristiti isključivo za potrebe izrade završnog rada.

Unaprijed Vam se zahvaljujem na izdvojenom vremenu i suradnji!

Marinela Rukavina, studentica

3. godine preddiplomskog stručnog studija Sestrinstva, Sveučilište Sjever u Varaždinu

Dob *

- 18-29
- 30-39
- 40-49
- 50-59
- 60 ili više

Spol *

- Žensko
- Muško

Stupanj obrazovanja *

- NKV
- SSS
- VSS
- VŠS
- magisterij/doktorat

Mjesto stanovanja *

- Urbano područje
- Ruralno područje

Bračni status

- samac
- u vezi
- udana/oženjen
- razveden/a
- udovac/ica

Broj djece u obitelji

- 0
- 1
- 2
- 3 ili više

Što je po Vašem mišljenju socio-emocionalni razvoj djeteta?

Što je po vašem mišljenju socio-emocionalni razvoj djeteta?

Vaš odgovor _____

Koliko je po Vašem mišljenju socio-emocionalni razvoj djeteta važan u odnosu na fizički razvoj?

- Socioemocionalni razvoj važniji je od fizičkog razvoja
- Jednako su važni
- Fizički razvoj važniji je od socioemocionalnog razvoja
- nemam mišljenje

Kada po Vašem mišljenju započinje socio-emocionalni razvoj djeteta?

- Rođenjem djeteta
- U dobi 3-5 godina
- Prilikom polaska u školu
- Ne znam

Jeste li se za vrijeme trudnoće informirali o socio-emocionalnom razvoju djece?

- Da
- Ne
- Djelomično

Biste li rekli da se prezaštitnički ponašate prema svome djetetu?

- Nikada
- Rijetko
- Povremeno
- Često

Smatrate li da moderna tehnologija pospješuje socio - emocionalni razvoj Vašeg djeteta?

- Da
- Ne
- Djelomično

Koliko često rješavate djetetove obaveze kako biste im olakšali/pomogli?

- Nikada
- Rijetko
- Povremeno
- Često
- Uvijek

Smatrate li da odgajate svoje dijete bolje/jednako/lošije u odnosu na Vaše roditelje?

- Bolje
- Jednako
- Lošije

Ocjenom od 1-5 ocijenite koliko smatrate da je Vaše dijete samostalno, s obzirom na dob

1 2 3 4 5

Potpuno ovisno o roditelju

Potpuno samostalno s obzirom na djetetovu dob i mogućnosti

Ocjenom od 1-5 ocijenite koliko je po Vašem mišljenju samostalnost/odgovornost pokazatelj socio-emocionalnog razvoja djece?

1 2 3 4 5

Uopće nije važna

U potpunosti je važna

Ocjenom od 1-5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom: „Nastojim omogućiti djeci da samostalno razmišljaju i rješavaju mnogo različitih zadataka tijekom igre ili aktivnosti“

1 2 3 4 5

Uopće se ne slažem

U potpunosti se slažem

Ocjenom od 1-5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom: „Nastojim omogućiti djeci da slobodno izraze svoje misli u našim razgovorima.“

1 2 3 4 5

Uopće se ne slažem

U potpunosti se slažem

Ocjenom od 1-5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom: “Prihvaćam djetetove emocionalne izraze (između ostalog tugu i ljutnju)”

1 2 3 4 5

Uopće se ne slažem

U potpunosti se slažem

Smatrate li da ste Vi najzaslužniji za djetetov socio-emocionalni razvoj?

- Da
 Ne
 Djelomično

Tko po Vašem mišljenju najviše utječe na socio-emocionalni razvoj?

- roditelj/skrbnik
- odgajatelj/učitelj/nastavnik
- stručna osoba (psiholog, liječnik, defektolog...)
- mediji
- rodbina
- šira okolina

Smatrate li da bi roditelji trebali biti više educirani o socio-emocionalnom razvoju djeteta i izazovima vezanim za takav razvoj?

- Da
- Ne

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, MARINKA RUKAVINA (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom RAZVOJ SOCIO-EMOCIONALNOG RAZVOJA DJECE U 21. STOLJEĆU (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Marinka Rukavina
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišne knjižnice te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, MARINKA RUKAVINA (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom RAZVOJ SOCIO-EMOCIONALNOG RAZVOJA DJECE U 21. STOLJEĆU (upisati naslov) čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Marinka Rukavina
(vlastoručni potpis)